

Asia: VN/7796/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi luottotietolain, maksupalvelulain 86 §:n ja rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lakiehdotus luottotietolain muuttamisesta

Muiden esitettyjen muutosten ohella luottotietolain 16 §:n 1 momenttia esitetään muutettavaksi niin, että luonnolliselle henkilölle tulee varata tilaisuus esittää kantansa ja vaatia virheen korjaamista ennen päätöksen tekemistä ja että luonnollisella henkilöllä on oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelyyn luottotietotoiminnan harjoittajan tai luotonantajan puolesta silloin, kun luottokelpoisuusluokkaa tai muuta arviointitietoa käytetään luottopäätöksen tekemisen perusteena. Muutos esitetään tehtäväksi tietosuoja-asetuksen automaattiset yksittäispäätökset kieltävän 22 artiklan asettamien vaatimusten täyttämiseksi.

Tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 1 kohdan mukaan rekisteröidyllä on oikeus olla joutumatta sellaisen päätöksen kohteeksi, joka perustuu pelkästään automaattiseen käsittelyyn, kuten profilointiin, ja jolla on häntä koskevia oikeusvaikutuksia tai joka vaikuttaa häneen vastaavalla tavalla merkittävästi. Artiklan 2 kohdassa säädetään tilanteista joissa 1 kohdan kieltoa ei sovelleta. Näistä esityksen perusteella tulisi sovellettavaksi artiklan 2 kohdan b alakohta, jonka mukaan 1 kohtaa ei sovelleta, jos päätös on hyväksytty rekisterinpitäjään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa vahvistetaan myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi.

Luonnoksen perusteluiden osassa 11, Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys, arvioidaan sivulla 36, että ”luottotietolain 16 §:ssä on nimenomaisesti jo sallittu tietosuoja-asetuksen 22 artiklassa tarkoitettut automatisoidut yksittäispäätökset”.

Voimassa olevan luottotietolain 16 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa: ”Luottotietorekisteriin talletettavaa tai sen avulla saatavaa luonnollisen henkilön luottokelpoisuusluokkaa tai muuta

luottokelpoisuutta osoittavaa arviointitietoa muodostettaessa saa käyttää vain 12 §:n 2–4 kohdassa ja 13 §:ssä tarkoitettuja tietoja.”

En yhdy perusteluissa esitettyyn näkemykseen siitä, että luottotietolain 16 §:ssä on jo nimenomaisesti sallittu automatisoidut yksittäispäätökset, ainakaan tavalla jonka voisi katsoa täyttävän tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan asettamat vaatimukset.

Nyt arvio hyväksymisestä tulee ilmeisesti arviosta, että luottorekisterin avulla saatava luottokelpoisuusluokka tarkoittaisi automatisoidusta päätöksenteosta säättämistä.

Katson, että esitystä tulee muuttaa niin, että tarkoitus hyväksyä automatisoidut yksittäispäätökset, kun sellainen ilmeisesti on, käy selkeästi ilmi lain tekstistä ja myös perustellaan lain yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Lakiehdotus maksupalvelulain 86 §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa.

Lakiehdotus rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

Luonnoksessa esitetään rikosrekisterilain 4 a §:n 3 momentin muuttamista niin, että päätöksenteko tietojen luovuttamisesta henkilön luotettavuuden selvittämistä ja arviointia varten muulle kuin 4 a §:n 1 momentissa mainitulle viranomaiselle siirrettäisiin oikeusministeriöltä Oikeusrekisterikeskukselle. Lisäksi lainkohtaan lisättäisiin edellytys tiedon välttämättömyydestä tuota arviointia varten.

Välttämättömyyedellytyksen lisääminen tiedon luovuttamisen edellytykseksi on hyvin sopusoinnussa tietosuoja-asetuksen henkilötiedon käsittelyn vaatimusten kanssa.

Päätöksenteon siirtämistä perustellaan luonnoksessa rikosasioiden tietosuojalain asettamalla rekisterinpitäjän veloitteella vastata henkilötietojen luovuttamisen ja muun käsittelyn lainmukaisuudesta. Perusteluissa arvioidaan, että voimassa olevan päätöksentekoa koskevan sääntelyn taustana on se, että oikeusministeriö vastasi aiemmin rikosrekisterin ylläpidosta.

Hallituksen esityksen HE 8/1999 vp. sivulla 8 tietojen luovuttamista koskevan päätöksenteon säätämistä oikeusministeriölle perusteltiin sillä, että poikkeusluvan myöntäminen sisältää sellaista oikeuspoliittista harkintaa ja linjanvetoa, joka luonteensa puolesta soveltuu paremmin ministeriölle kuin hallinnolliselle rekisteriviranomaiselle. Perusteluista ilmenee, että ratkaisu tehtiin tietoisesti siitä huolimatta, että ylläpitovastuu itse rikosrekisteristä oli siirtynyt Oikeusrekisterikeskukselle.

Katson, että esityksessä tulee tarkemmin perustella miksi aikaisempi peruste jolla päätöksenteko päätettiin jättää ministeriölle ei enää pidä paikkaansa. Se, että oikeusministeriön lupa on luovuttamisen edellytyksenä, ei nähdäkseni rajoita Oikeusrekisterikeskuksen mahdollisuuksia vastata rekisterinpitäjän velvollisuuksien täyttämistä.

Arviot luottotietolain/ maksupalvelulain muutosten taloudellisista vaikutuksista yrityksille

Ei lausuttavaa.

Muut huomiot

Ei lausuttavaa.

Liesivuori Pekka
Oikeuskanslerinvirasto - Oikeuskanslerin lausunto